

01
2021

ISSN 1508-0641

NOWA CURRENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

Spis treści

Od redakcji 6

AKTUALNOŚCI

Opłaty egzekucyjne w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego 10

AGNIESZKA ŻELAZNA

Dozór nad budynkiem lub lokalem w toku uproszczonej egzekucji z nieruchomości 21

MONIKA GED

www.freepik.com

Bezczywność wierzyciela w egzekucji alimentów 32

PAWEŁ GRZEGOLEC

TEMAT NUMERU

Meandry reguł intertemporalnych, czyli pobranie opłaty po umorzeniu postępowania egzekucyjnego 38

DR HAB. TADEUSZ ZEMBRZUSKI

ORZECZNICTWO

Przegląd orzecznictwa 50

MATEUSZ SZTANDUR

SAMORZĄD KOMORNICZY

NOTATNIK

IK Szczecin – młoda izba z dużym potencjałem 58

TOMASZ SZYBAŁSKI

Otwarte serca w IK Katowice 66

PRZEMYSŁAW MAŁECKI

ZE ŚWIATA

Problematyka uzyskiwania informacji o dłużniku na Ukrainie 68

DENYS ISZCZENKO

Relacja z obrad posiedzenia Rady Stałej UIHJ – 26 listopada 2020 r. 77

EWA BIEDA

Meandry reguł intertemporalnych, czyli pobranie opłaty po umorzeniu postępowania egzekucyjnego

W praktyce komorniczej rozgorzała dyskusja odnośnie do stosowania przepisów uchylonej ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz nowych rozwiązań zawartych w ustawie o kosztach komorniczych.

**DR HAB. TADEUSZ
ZEMBRZUSKI**
Uniwersytet Warszawski

Stanowisko, że w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w następstwie złożenia wniosku przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych do rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania należy stosować przepisy nowej ustawy, zostało zakwestionowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego.

I. Sposób oddziaływania nowego prawa na sprawy będące w toku w chwili wejścia w życie nowych rozwiązań ustawowych może być kształtowany na różne sposoby¹.

Możliwe jest zastosowanie reguły natychmiastowego (bezpośredniego) działania nowego prawa, czyli zastąpienie nim dotychczasowych regulacji. Odnowienie czy też modernizacja reżimu postępowania przez przyjęcie, że rozpoznawane sprawy mają podlegać nowym rozwiązaniom prawnym, jest określana mianem reguły aktualizacji². Jej stosowanie przeciwdziała multiplikacji reżimów prowadzonych w tym samym czasie postępowań. Ustawodawca relatywnie rzadko sięga do tego rozwiązania, mimo jego praktycznych zalet³ w postaci uproszczenia procesu stosowania prawa i zwolnienia zainteresowanych podmiotów od obowiązku obeznania z dotychczasowymi przepisami, co nie tylko usprawnia przebieg postępowań, lecz również przekłada się na wzmocnienie pewności stosowanego prawa. Skorzystanie z tego mechanizmu wymaga ponadto przesądzenia wpływu

www.freeplik.com

zmiany reżimu na skutki prawne i procesowe ukształtowane w toku dotychczasowych postępowań⁴.

Odmienna koncepcja, zakładająca podleganie spraw w toku dotychczasowemu prawu, bywa określaną regułą kontynuacji⁵. Konstrukcja ta zapewnia ciągłość reżimu postępowania, choć jej mankamentem jest wydłużenie działania dotychczasowego aktu prawnego i jego równoległe funkcjonowanie obok nowych regulacji ustawowych. Funkcjonowanie kilku reżimów prawnych nie sprzyja pewności prawa⁶, może wprowadzać dezorientację wśród stron i uczestników postępowania, zwłaszcza niezastępowanych przez zawodowych pełnomocników. Trzecie, sporadycznie spotykane rozwiązanie zakłada powierzenie określonemu podmiotowi kompetencji do przesądzania *ad casum* tego, jakie prawo w związku z jego zmianą ma być stosowane w sprawach w toku.

Wybór zasad intertemporalnych należy do ustawodawcy, który przy podejmowaniu decyzji powinien kierować się charakterem i specyfiką danej dziedziny prawa, a także bilansem korzyści i mankamentów, które mogą ujawnić się w praktyce. W wypadku licznych nowelizacji postępowania egzekucyjnego, w tym dotyczących kwestii fiskalnych, polski ustawodawca na ogół przyjmował zasadę kontynuacji, sankcjonując w ten sposób istnienie dualizmu w zakresie reguł przebiegu postępowań, jak też ustalania i pobierania kosztów egzekucji⁷.

II. 1 stycznia 2019 r. weszła w życie obszerna i wieloaspektowa nowelizacja sądowego postępowania egzekucyjnego, określana mianem tzw. reformy nie tylko ze względu na różnorodność i głębokość dokonywanych przekształceń, lecz także z racji uchwalenia dwóch nowych aktów prawnych⁸ w postaci

ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych⁹ oraz powiązanej ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych¹⁰, co wiązało się z uchynieniem dotychczasowej ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji¹¹ – art. 305 u.k.s. Tak znacząca przebudowa regulacji procesowych i ustrojowych, w tym odnoszących się do działalności komorników sądowych oraz sprawowania nad nim nadzoru, organizacji samorządu komorniczego, odpowiedzialności dyscyplinarnej czy problematyki kosztów działalności egzekucyjnej wymagać powinna daleko posuniętej rozważności i refleksji przy dokonywaniu synchronizacji starych i nowych instytucji prawnych.

Reformie towarzyszyło wprowadzenie rozległej regulacji intertemporalnej¹² – zawartej w rozdziale 13 u.k.s. oraz w art. 52 u.k.k. Zwraca uwagę fakt, że ustawy w diametralnie odmienny sposób kształtują ogólny stosunek nowego prawa do postępowań egzekucyjnych będących w toku. W ustawie o komornikach sądowych opowiedziano się za regułą aktualizacji, co wzbudziło pewne zaskoczenie w świetle dotychczasowej praktyki legislacyjnej¹³. Zgodnie z art. 298 u.k.s. do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy należy co do zasady stosować nowe przepisy¹⁴. Z kolei w ustawie o kosztach komorniczych odwołało się do reguły kontynuacji. Przyjęto zasadę wyrażoną w art. 52 ust. 1, że do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. 1 stycznia 2019 r.) należy stosować przepisy dotychczasowe¹⁵, a zatem sprawy będące w toku należy prowadzić w reżimie określonym przez dawne prawo, czyli niezbędne okazało się sięgnięcie do formalnie uchylonych przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji¹⁶. Podjęcie takiego zabiegu było podyktowane tym, że przepisy dotyczące kosztów komorniczych, w szczególności ponoszonych i rozliczanych opłat i wydatków, są stosowa-

ne w sposób ciągły w danym postępowaniu, jak również w miarę postępów egzekucji są zazwyczaj sukcesywnie ściągane¹⁷. Ewentualne wprowadzanie zmian w tym zakresie mogłoby generować i eskalować trudności oraz niepotrzebnie komplikować rozliczanie kosztów egzekucji¹⁸.

Do ustawy o kosztach komorniczych wprowadzono istotny wyjątek od głównego rozwiązania intertemporalnego, kreując modyfikację odpowiadającą mechanizmowi działania zasady aktualizacji¹⁹ – art. 52 ust. 2 u.k.k. Przyjęto, że w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy należy od tego dnia stosować przepisy art. 29 i art. 30 ustawy. Pierwszy z nich reguluje problematykę pobierania opłaty w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego, drugi opłatę należną w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub wskazania we wniosku o wszczęcie egzekucji osoby niebędącej dłużnikiem. Projektodawca²⁰ w lapidarny sposób ograniczył się do stwierdzenia, że we wszystkich postępowaniach powinny znaleźć zastosowanie oba ww. przepisy²¹.

III. Art. 29 u.k.k. dotyczy zasad ustalania i ponoszenia opłaty stosunkowej w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo z powodu bezczynności wierzyciela. Ustawa obciąża wierzyciela

opłatą stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, chyba że wykaże on, iż przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo z zawarciem w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem, dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia²². Jedynie wówczas opłata ta obciąża dłużnika²³.

”
NIE ULEGA WĄTPLIWOŚCI,
ŻE NIEKTÓRZY WIERZYCIELE
NIE KORZYSTALI
Z PRZYSŁUGUJĄCYCH IM
UPRAWNIENÍ I DOBRODZIEJSTWA
EGZEKUCJI W SPOSÓB
RZETELNY I ODPOWIEDZIALNY
(CIVILITER UTENDUM).

Powyższa regulacja odnosi się przede wszystkim do egzekucji świadczeń pieniężnych, a ponadto do zabezpieczenia nowacyjnego²⁴, zaś obowiązek jej zastosowania powstaje w wypadku wydania przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania bez względu na to, kiedy wniośł o to wierzyciel albo kiedy upłynął określony w art. 824 par. 1 pkt 4 k.p.c. okres sześciu miesięcy, w którym wierzyciel nie dokonał czynności potrzebnej do kontynuowania postępowania albo nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania.

Warto zwrócić uwagę, że zawarta w ustawie o kosztach komorniczych regulacja poboru opłaty egzekucyjnej w razie umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela lub w razie jego beczynności w stosunku do

mechanizmu zawartego w uchylonej ustawie o komornikach sądowych i egzekucji oznacza diametralną zmianę filozofii ustalania opłat egzekucyjnych²⁵. Nieobowiązujący już art. 49 ust. 2 u.k.s.e. przewidywał obciążenie dłużnika opłatą stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, zaś w aktualnym stanie prawnym konieczność uiszczenia opłaty spoczywa co do zasady na wierzycielu.

Można zastanawiać się, jakie względy stały za pospiesznym wprowadzeniem nowych, odmiennych rozwiązań. Decyzja ustawodawcy bez wątpienia nie była przypadkowa, wynikała z założenia, że opłata egzekucyjna powinna być ściśle powiązana z efektywnością egzekucji. Stanowiła odpowiedź na obserwowane w praktyce negatywne zjawiska i nadużycia, które były także dostrzegane w piśmiennictwie prawniczym. Nie ulega wątpliwości, że niektórzy wierzyciele nie korzystali z przysługujących im uprawnień i dobrodziejstwa egzekucji w sposób rzetelny i odpowiedzialny (*civiliter utendum*). Dawne przepisy bywały niekiedy wykorzystywane do szykanowania dłużników, gdyż wierzyciele multiplikowali postępowania egzekucyjne wszczynane na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, a każdorazowe cofnięcie wniosku powodowało wzrost zadłużenia dłużnika²⁶. W ten sposób wpędzano nieraz dłużników w swoistą spiralę długu niezależnie od wiarygodności stwierdzonej tytułem

wykonawczym, co nie tylko generowało dodatkowe koszty, lecz prowadziło ponadto do niekontrolowanego i nieuzasadnionego wzrostu rynku obrotu wierzytelnościami²⁷. Zwracano także uwagę na instrumentalne traktowanie postępowania egzekucyjnego przez uruchomienie egzekucji w sposób „bezpłatny”, podczas gdy prowadzenie postępowania wiązało się z określonym nakładem wysiłku i pracy komornika sądowego, a cofnięcie wniosku egzekucyjnego nie kreowało obowiązku poniesienia przez wierzyciela jakichkolwiek kosztów²⁸. W efekcie ustawa z 28 lutego 2018 r. wprowadziła swoiste domniemanie, że umorzenie postępowania egzekucyjnego wskutek żądania wierzyciela lub nastąpienia tego skutku w inny sposób powinna generować konieczność poniesienia opłaty stosunkowej przez podmiot wszczynający postępowanie.

Poszukując zalet unormowania z art. 29 u.k.k., można dodatkowo odwoływać się do argumentów systemowych²⁹. Ustawo-

dawca wykreował rozwiązanie kompatybilne i analogiczne do obowiązującego w stadium rozpoznawczym, wedle którego powód powinien ponosić koszty procesu z art. 98 k.p.c. w razie cofnięcia pozwu. Zgodnie z art. 203 § 3 k.p.c. pozwany może złożyć wniosek o przyznaniu mu zwrotu kosztów, a powód jest wówczas traktowany jako strona przegrywająca proces. Można zgodzić się z twierdzeniem, że egzekucja umorzona w następstwie żądania wierzyciela albo jego bezczynności nie była co do zasady prowadzona w sposób celowy. Synchronizacja mechanizmów w obydwu stadiach sprawy cywilnej wydaje się zabiegiem trafnym.

IV. Umorzenie postępowania może być efektem ziszczenia się trwałej przeszkody, bezczynności wierzyciela, zbędności lub bezcelowości postępowania egzekucyjnego³⁰. W takiej sytuacji organ egzekucyjny orzeka postanowieniem zarówno z urzędu, jak i na wniosek uprawnionego podmiotu.

Umorzenie egzekucji sądowej niweczy dotychczasowe wysiłki organu egzekucyjnego³¹, stosownie do art. 826 k.p.c. czynność ta powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych³². Postanowienie kończące postępowanie w sprawie powinno z założenia zawierać rozstrzygnięcie o poborze opłaty. Rozstrzygnięcie o kosztach dokonywane jest w dacie wydania postanowienia komornika sądowego w tym przedmiocie, data wystąpienia zdarzenia uzasadniającego zakończenie postępowania nie ma decydującego znaczenia.

MOŻNA ZGODZIĆ SIĘ
Z TWIERDZENIEM, ŻE EGZEKUCJA
UMORZONA W NASTĘPSTWIE
ŻĄDANIA WIERZycIELA ALBO
JEGO BEZCZYNNOCI NIE BYŁA
CO DO ZASADY PROWADZONA
W SPOSÓB CELOWY.

Złożenie wniosku o zawieszenie lub umorzenie postępowania³³ egzekucyjnego nie unicestwia prowadzonego postępowania, lecz stanowi warunek *sine qua non* podjęcia odpowiedniej czynności przez organ egzekucyjny, przy czym żądanie wierzyciela nie podlega uznaniowej ocenie przez komornika sądowego. Żądanie ma zatem wiążący charakter³⁴. Załatwienie wniosku wierzyciela należy z reguły do organu decydującego o losie orzeczenia, które ma podlegać wykonaniu³⁵. Podkreślenia wymaga, że strona (wierzyciel) nie ma realnego wpływu na datę umorzenia postępowania przez komornika sądowego. Jest to bowiem zdarzenie zależne od okoliczności leżących po stronie organu egzekucyjnego.

V. Stosowanie art. 29 u.k.k. do spraw będących w toku spotkało się ze zrozumieniem i nie nasuwało zasadniczych wątpliwości w doktrynie. Zazwyczaj ograniczano się do twierdzenia, że przepis ten „ma zastosowanie w postępowaniach wszczętych przed dniem 1 stycznia 2019 r., jeżeli komornik orzeka w dniu 1 stycznia 2019 r. albo w dniach następnym o opłacie egzekucyjnej w postępowaniu umorzonym”³⁶, a decydująca w zakresie ustalenia i poboru opłaty jest data zakończenia postępowania, przez co należy rozumieć datę wydania stosownego postanowienia w tym przedmiocie³⁷. Wskazywano, że przepis „stosuje się od dnia 1 stycznia 2019 r. do wszystkich czynnych postępowań”³⁸, skoro „sens regulacji art. 52 ust. 2 u.k.k. jest taki, że w postępowaniach wszczętych przed styczniem 2019 r. i niezakończonych do tego dnia komornik po wejściu w życie nowych ustaw komorniczych przy umorzeniu postępowania egzekucyjnego powinien ustalić opłaty egzekucyjne na podstawie nowego przepisu”³⁹. Dostrzegano sytuacje, w których wierzyciel wnosił o zawieszenie czy umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych, a komornik dopiero po wejściu w życie tej ustawy wydawał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego⁴⁰. Wskazywano jednak na istnienie „reguły stosowania art. 29 u.k.k. do wszystkich postępowań, również tych będących w toku” oraz zwracano uwagę

na fakt wejścia przepisu w życie ponad osiem miesięcy po ogłoszeniu ustaw, co miało jako by „dać wierzycielom dostatecznie dużo czasu na podjęcie decyzji co do sposobu zakończenia postępowania egzekucyjnego”⁴¹.

W praktyce komorniczej oraz sądów sprawujących nadzór judykacyjny nad prawidłowym przebiegiem postępowania egzekucyjnego rozgorzała dyskusja odnośnie do stosowania przepisów starej i nowej ustawy w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego w razie umorzenia postępowania. Wątpliwości ogniskowały się wokół sytuacji, w których wnioski wierzycieli były składane przed 1 stycznia 2019 r., tj. przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych, lecz stosowne postanowienia komorników z różnych względów wydano już po wejściu w życie tej ustawy. W orzecznictwie sądów powszechnych bywa ono oceniane rozbieżnie, przeważa jednak stanowisko, że w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w następstwie złożenia wniosku przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych do rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania stosuje się przepisy nowej ustawy. Środowisko prawnicze podzieliło się na zwolenników literalnego podejścia związanego ze stosowaniem art. 29 u.k.k. oraz na przeciwników, kontestujących takie rozwiązanie. Wprowadzenie art. 29 u.k.k. ze skutkiem natychmiastowym bez normy dostosowawczej może nasuwać wątpliwości, bowiem wywołuje skutek podobny do wstecznego działania prawa, tj. retroakcję niewłaściwą w ramach postępowania będącego w toku w chwili zmiany prawa, co rodzi wątpliwości odnośnie do zgodności ze standardami konstytucyjnymi⁴².

VI. W ostatnim czasie analizowana problematyka znalazła się zarówno na wokandzie Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Konstytucyjnego, zaś obydwa organy, sięgając do przysługujących im instrumentów,

www.freepik.com

bardzo krytycznie oceniły działania ustawodawcy w zakresie kreowania mechanizmów intertemporalnych. Pierwszy z nich uchwałą z 27 lutego 2020 r., III CZP 62/19⁴³, stwierdził, że art. 29 u.k.k. nie znajduje zastosowania, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie tej ustawy⁴⁴. Z kolei Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 1 grudnia 2020 r., P 6/19⁴⁵, uznał, że art. 52 ust. 2 u.k.k. w zakresie, w jakim dotyczy umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela złożony przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Warto zaznaczyć, że Trybunał podzielił wątpliwości zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z 27 lutego 2020 r., lecz jednocześnie wyraził obawę, czy zaprezentowane w niej rozumowanie spotka się z powszechną aprobatą, jak również czy i jak szybko doprowadzi ona do ujednoczenia orzecznictwa w pożądanym, choć sprzecznym z literalnym brzmieniem ustawy, kierunku. Ingerencja Trybunału Konstytucyjnego stanowiła zatem wzmocnienie wcześniejszej wypowiedzi Sądu Najwyższego i umożliwiła definitywne przesądzenie pojawiających się wątpliwości⁴⁶.

Sąd Najwyższy przyznał, że literalna wykładnia art. 29 w zw. z art. 52 ust. 1 oraz 2 u.k.k. może skłaniać do stosowania tej regulacji w przedmiotowej sytuacji. Bez wątpienia

wykładnia gramatyczna powinna być traktowana – zgodnie z utrwaloną linią orzecznictw⁴⁷, jak i zapatrywaniem doktryny⁴⁸ – jako podstawowy, będący punktem wyjścia rodzaj wykładni, a pozostałym rodzajom wykładni przysznaje się charakter subsydiarny. Reguły odstępstwa od sensu językowego wynikającego z brzmienia przepisu wymagają szczególnej ostrożności przy ich stosowaniu i zobowiązują do wskazania ważnych racji mających uzasadniać odstępstwo od wyniku poprawnie przeprowadzonej wykładni językowej, która jednak w tym wypadku, w ocenie Sądu Najwyższego, prowadzi do „rezultatów niemożliwych do zaakceptowania”. Na uwagę zasługuje prokonstytucyjne spojrzenie zaprezentowane w uchwale z 27 lutego 2020 r. W tym wypadku skoncentrowano się na zasadzie niedziałania prawa wstecz jako jednej z podstawowych zasad prawnych, która powinna mieć poczesne miejsce w procesie wykładni przez organy stosujące prawo.

Uwadze Sądy Najwyższego nie umknął zmodyfikowany kształt opłat egzekucyjnych, które – jako należność przymusowa o charakterze publicznoprawnym⁴⁹ – mają obecnie⁵⁰ charakter nieopodatkowanych należności budżetowych o charakterze publicznoprawnym oraz stanowią dochód budżetu państwa⁵¹ – art. 149 u.k.s.⁵² Wykładnia kontrowersyjnego art. 52 ust. 2 u.k.k. powinna mieć na względzie, że tworzenie norm retro-

aktywnych w dziedzinie prawa daninowego zasługuje na zdecydowaną krytykę⁵³. Sąd Najwyższy nie dopatrył się jakichkolwiek szczególnych względów⁵⁴ uzasadniających wsteczne działanie prawa, co skłoniło go do odstąpienia od językowego sensu przepisu.

” UWADZE SĄDY NAJWYŻSZEGO NIE UMKNĄŁ ZMODYFIKOWANY KSZTAŁT OPŁAT EGZEKUCYJNYCH.

Interesujące było także odwołanie się do konieczności respektowania zasady *fair play*. Następca zmiana zasad rozstrzygania o kosztach postępowania egzekucyjnego, ukształtowanych pod rządem ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, zmniejsza standard ochrony i jest krzywdząca dla wierzycieli⁵⁵. Co więcej, okoliczności niezależne od stron, a niekiedy nawet komornika, mogą decydować o tym, kto miałby ponieść koszty umorzonego postępowania komorniczego. O terminie rozpoznania wniosku złożonego przed 1 stycznia 2019 r. mogą decydować różne czynniki, jak liczba prowadzonych przez komornika postępowań i wpływających wniosków, możliwości organizacyjne kancelarii, a nawet zdarzenia losowe. Takie rozwiązanie rodzi niepewność i niemożliwość przewidzenia skutków podejmowanych czynności, czego strona nie powinna być pozbawiona.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2020 r. stanowił dopełnienie krytyki działań ustawodawcy, w efekcie czego art. 52 ust. 2 u.k.k. w zakresie, w jakim dotyczy umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela złożony przed 1 stycznia 2019 r., został uznany za niezgodny z art. 2⁵⁶ i art. 32 ust. 1⁵⁷ Konstytucji RP.

Odwołano się do wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP zasady przyzwoitej legislacji, której elementem składowym jest nie tylko wymaganie określoności przepisów i formułowania ich w sposób poprawny, jasny i precyzyjny, lecz także założenie racjonalności działania ustawodawcy. Analizując regulacje procesowe, Trybunał przyznał, że cezurą stosowania reżimu prawnego jest czynność egzekucyjna kończąca postępowanie w sprawie. W zdecydowany sposób przeciwstawił się tworzeniu rozwiązań prawnych, w których negatywne skutki wprowadzenia nowej ustawy są uzależnione od „przypadkowych okoliczności”. Mowa tu o okolicznościach, na które strona (wierzyciel) nie ma bezpośredniego wpływu. Rozważając aspekty zasady równości postępowania jako nakazu jednakowego traktowania podmiotów podobnych, tj. według jednokowej miary, odniósł się do granic swobody regulacyjnej ustawodawcy wyznaczonej przez art. 32 Konstytucji RP. Dokonał ważenia wartości w postaci „woli ustawodawcy jak najszybszego wprowadzenia nowych uregulowań ograniczających możliwość nadużywania instrumentu opłat egzekucyjnych jako narzędzia szykanowania przeciwnika” oraz „zróżni-

cowania sytuacji procesowej wierzycieli w zależności od okoliczności od nich niezależnych i nieprzewidywalnych”, przyznając zdecydowanie prym tej drugiej. Wyrażono przekonanie, że poszanowanie równości wobec prawa wymaga, aby wszyscy wierzyciele, którzy złożyli wnioski o umorzenie postępowania, mieli zagwarantowane ustalenie opłaty na zasadach obowiązujących w poprzedniej ustawie.

W efekcie judykatura sprzeciwiła się stosowaniu art. 29 u.k.k. w wypadku złożenia wniosku o umorzenie postępowania przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych. W takim wypadku komornik sądowy powinien stosować art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

VII. Ingerencja Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego uświadamia oraz przypomina o istnieniu określonych standardów i założeń, które muszą być uwzględniane i respektowane przy tworzeniu prawa, co odnosi się także do tworzenia przepisów przejściowych i reguł intertemporalnych. Dokonanie odpowiedniego wyboru między zasadą kontynuacji a zasadą aktualizacji, jak też wprowadzanie określonych odstępstw nie

może być przypadkowe, a za każdą konstrukcją powinny przemawiać istotne względy. Racjonalizacja zasad postępowania, w tym także ponoszenia kosztów komorniczych oraz eliminowanie lub ograniczanie nadużyć, jest pożądane, ale interpretacja regulacji intertemporalnych dotyczących ich przyjęcia nie może abstrahować od zastanych stosunków prawnych.

Konieczne jest wazenie zalet i mankamentów wprowadzanych rozwiązań⁵⁸, także utylitarnych oraz nastawionych na usprawnienie i przyspieszenie postępowań sądowych, w tym również znajdujących zastosowanie na etapie postępowania egzekucyjnego. Szczególne znaczenie ma ochrona zasady zaufania do państwa i stanowionego prawa⁵⁹, zwłaszcza w czasach hipertrofii regulacji ustawowych i widocznego niekiedy pośpiechu przy wprowadzaniu nowych rozwiązań prawnych. Nawiązywanie do zasad bezpieczeństwa prawnego, pewności obrotu, zasady równości wobec prawa, a także w swoistej uczciwości przy kreowaniu sytuacji prawnej stron i uczestników postępowań sądowych jest działaniem, którego nie można przecenić.

Przypisy końcowe

- ¹ Szerzej zob. J. Mikołajewicz, *Prawo intertemporalne. Zagadnienia teoretycznoprawne*, Poznań 2000, s. 62 i n.
- ² Zob. F. Zedler, *Glosa do uchwały SN z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 9, s. 132 i n.
- ³ Por. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne w nowych ustawach komorniczych* [w:] A. Marciniak (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, Sopot 2018, s. 40 i n.
- ⁴ Następcze wprowadzenie nowych regulacji w toku sprawy może wiązać się z utrzymaniem dotychczasowych skutków (*tempus regit factum*), może unicestwiać skutki albo zostać powiązane z koniecznością powtórzenia lub przekształcenia czynności stanowiących podstawę określonych skutków. Zazwyczaj unika się rozwiązania, by zmiana prawa wywołana

przez regułę aktualizacji miała samoczynnie prowadzić do zniesienia powstałych wcześniej skutków. Zob. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 25 i n.

- ⁵ Zob. M. Walasik, *Intertemporalna reguła kontynuacji w prawie procesowym cywilnym* [w:] P. Grzegorzcyk, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2012, s. 326 i n.
- ⁶ Por. M. Uliasz [w:] M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 256.
- ⁷ Zob. np. art. 104 u.k.s.e.; art. 4 ust. 1 ustawy z 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236 poz. 2356); art. 15 ustawy z 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112 poz. 769).
- ⁸ Niezależnie do zmian wprowadzanych w przepisach kodeksu postępowania cywilnego.
- ⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 121 ze zm. – dalej jako „u.k.s.”.
- ¹⁰ Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 2363 ze zm.
- ¹¹ Tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm. – dalej jako „u.k.s.e.”.
- ¹² Szerzej zob. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 23 i n.
- ¹³ Zob. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 35 i n.
- ¹⁴ Przepisy przejściowe zawierają liczne rozwiązania uszczegóławiające bądź korygujące skutki zastosowania reguły aktualizacji.
- ¹⁵ Przepis nie odnosi się do problematyki finansowania kosztów działalności egzekucyjnej komornika oraz pobierania przez niego wynagrodzenia prowizyjnego od pobranych lub ściągniętych opłat egzekucyjnych.
- ¹⁶ Por. I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 283.
- ¹⁷ Por. M. Klonowski [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1088.
- ¹⁸ Por. I. Kunicki, *Ustawa o kosztach...*, s. 283.
- ¹⁹ Por. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 29.
- ²⁰ Zob. druk sejmowy VIII kadencji nr 1581, s. 16 i n. na www.sejm.gov.pl.
- ²¹ Dalsze uwagi odnoszą się do konsekwencji wprowadzenia mechanizmu wynikającego z art. 52 ust. 2 w zw. z art. 29 u.k.k.

- ²² Niewystarczające jest poinformowanie komornika sądowego o dokonanej przez dłużnika spłacie lub o zawartym porozumieniu. „Wykazanie” odpowiednich okoliczności wymaga przedłożenia przez wierzyciela dokumentu potwierdzającego otrzymanie bezpośredniej wpłaty lub zawarcie stosownego porozumienia.
- ²³ Por. M. Simbierowicz, T. Skoczylas [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 651.
- ²⁴ Nie stosuje się do egzekucji świadczeń niepieniężnych, do zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych i tzw. konserwacyjnego zabezpieczenia roszczeń pieniężnych.
- ²⁵ Por. A. Antkiewicz [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2019, s. 151 i n.
- ²⁶ Zob. M. Klonowski [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa...*, s. 1008.
- ²⁷ Por. A. Antkiewicz [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2019, s. 152.
- ²⁸ Zob. M. Klonowski [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa...*, s. 1008.
- ²⁹ Zob. A. Antkiewicz [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, s. 152.
- ³⁰ Zob. J. Studzińska [w:] J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie egzekucyjne. Komornicy sądowi. Koszty egzekucyjne*, Warszawa 2019, s. 229 i n. Por. J. Świeczkowski, *Stosowanie w postępowaniu egzekucyjnym przepisów o zawieszeniu i umorzeniu postępowania w procesie cywilnym*, GSP 2009, tom XXI, s. 431 i n.
- ³¹ Zob. J. Kot, *Umorzenie postępowania egzekucyjnego*. Cz. 2, Pal. 1979, nr 4, s. 37 i n.
- ³² Nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że z innych przyczyn egzekucja jest niedopuszczalna.
- ³³ Szerzej zob. K. Korzan, *Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego*, PES 1994, nr 7, s. 5 i n.
- ³⁴ Z zastrzeżeniem egzekucji wszczynanej z urzędu lub na żądanie uprawnionego organu.
- ³⁵ Zob. J. Kot, *Umorzenie...*, s. 33 i n.
- ³⁶ Zob. I. Kunicki, *Ustawa o kosztach...*, s. 285.
- ³⁷ Zob. M. Klonowski [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa...*, s. 1089 i n.
- ³⁸ Zob. M. Simbierowicz, T. Skoczylas [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa...*, s. 680.
- ³⁹ Zob. A. Antkiewicz [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, s. 251 i n.
- ⁴⁰ Zob. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 30.
- ⁴¹ Zob. M. Klonowski [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa...*, s. 1089 i n.
- ⁴² Por. M. Walasik, *Regulacje intertemporalne...*, s. 31.
- ⁴³ OSNC 2020, nr 11, poz. 94.
- ⁴⁴ W Sądzie Najwyższym oczekuje ponadto do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne w sprawie III CZP 52/20 „Czy w sytuacji złożenia wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela przed dniem 31 grudnia 2018 r. i wydania przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k.p.c. po dniu 31 grudnia 2018 r. do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych czy też przepis art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?”. Zob. www.sn.pl.
OTK-A 2020, poz. 63.
- ⁴⁶ Utrata mocy przepisu nastąpiła 8 grudnia 2020 r.
- ⁴⁷ Zob. np. uchwała SN z 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, OSNC 2007, nr 7–8, poz. 95; uchwała NSA z 20 marca 2000 r., FPS 14,99, ONSA 2000, nr 3, poz. 92.
- ⁴⁸ Zob. L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 67 i n.
- ⁴⁹ Zob. uchwała SN z 22 października 2002 r., III CZP 65/02, OSNC 2003, nr 7–8, poz. 100.
- ⁵⁰ Z dniem 1 stycznia 2019 r.
- ⁵¹ Po potrąceniu wynagrodzenia prowizyjnego komornika sądowego.
- ⁵² Zob. M. Uliasz, *Przychód czy wynagrodzenie prowizyjne, czyli o problemie intertemporalnym*, PPE 2018, nr 12, s. 9 i n.
- ⁵³ Zob. orzeczenie TK z 8 listopada 1989 r., K 7/89, OTK 1989, poz. 8.
- ⁵⁴ Por. orzeczenie TK z 2 marca 1993 r., K 9/92, OTK 1993, poz. 6; uchwała SN z 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, OSNC 2007, nr 7–8, poz. 95; wyrok TK z 12 maja 2009 r., P 66/07, OTK-A 2009, nr 5, poz. 65.
- ⁵⁵ Por. wyrok TK z 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, OTK 2003, nr 6, poz. 51.
- ⁵⁶ Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP).
- ⁵⁷ Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP).
- ⁵⁸ Zob. uchwała SN z 14 października 2014 r., III CZP 37/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 42.
- ⁵⁹ Por. orzeczenia TK z 8 listopada 1989 r., K 7/89, OTK 1989, poz. 8; z 7 grudnia 1993 r., K 7/93, OTK 1993, poz. 42.